

влаштовує перегляди потенційними покупцями, організує процес переговорів, натомість продавець повинен відмовитися від звернення до інших агентів щодо продажу об'єкта нерухомості та не здійснювати самостійно дії щодо повернення потенційних покупців (не вести перемовини без агента, не влаштовувати перегляди тощо). Забезпечується виконання такої умови з боку продавця нерухомості перед агентом, як правило, неустойкою, яка дорівнює сумі агентської винагороди.

У таких відносинах можуть виникнути певні питання у правозастосуванні. По-перше, питання про конфлікт із принципом свободи договору, встановленим у ст. 627 ЦКУ [2], оскільки, керуючись цим принципом, продавець не може бути обмежений у можливості укладення договорів з іншими агентами або самостійно безпосередньо з покупцями нерухомості. По-друге, чи є обов'язки агента та продавця нерухомості зустрічними? Тобто чи може продавець нерухомості, якщо агент не виконує своїх обов'язків щодо реклами та представлення на ринку об'єкта нерухомості, у разі відсутності пропонування до продажу чи здійснення його у такий спосіб, що це не дає жодного ефекту, відмовитися від договору і порушити свій обов'язок щодо утримання від звернення до інших агентів та самостійного продажу? Вбачається, що так, оскільки у протилежному випадку це взагалі унеможливить продаж об'єкта нерухомості продавцем без порушення договору. Вважаємо, що у такому випадку може бути застосована ч. 3 ст. 538 ЦКУ [1], відповідно до якої у разі невиконання однією зі сторін у зобов'язанні свого обов'язку або за наявності очевидних підстав вважати, що вона не виконає свого обов'язку у встановлений строк або виконає його не в повному обсязі, друга сторона має право зупинити виконання свого обов'язку, відмовитися від його виконання частково або в повному обсязі.

Таким чином, можна констатувати, що на цей час законодавством передбачено недостатньо механізмів щодо захисту негативних зобов'язань, але практика випередила у цьому питанні розвиток законодавства

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua>.
2. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України. [текст] / За заг. ред. Бобрика В.І. – К.: «Центр учбової літератури», 2016. – 784 с.

МОРАЛЬНА ШКОДА ЗА ПОРУШЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРАВ ГРОМАДЯН

Гуральський Н.Р., здобувач ступеня вищої освіти бакалавра Навчально-наукового інституту заочного та дистанційного навчання Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: старший викладач кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ **Полішко Н.Л.**

За сферою прояву шкоди, заподіяної громадянам порушенням їх екологічних прав, вона поділяється на майнову та немайнову (моральну) [3]. Моральна шкода, заподіяна порушенням екологічних прав громадян, є

інтегрованою категорією, оскільки є результатом практично будь-якого порушення, проявляється як незалежно від матеріальних втрат, так паралельно з ними, коли шкода заподіюється майну особи чи її здоров'ю і дуже часто є основним результатом порушення екологічних прав.

На основі досліджених джерел ми пропонуємо таке визначення: Моральна шкода, заподіяна порушенням екологічних прав громадян, - це фізичні та (або) психічні страждання, які терпить особа в результаті усвідомлення факту порушення її законних екологічних прав та інтересів, заподіяння майнової та (чи) антропогенної шкоди або загрози її виникнення в результаті вчинення екологічного правопорушення, аварії на об'єкті підвищеної небезпеки, стихійного лиха чи інших надзвичайних подій та явищ, які привели до порушення нормативів екологічної безпеки.

Підставою для відшкодування моральної шкоди є факт заподіяння шкоди життю, здоров'ю, майну громадян або реальна загроза її настання через екологічно небезпечний стан довкілля. При порушенні права на екологічну безпеку особи мають право на компенсацію моральної шкоди у всіх випадках і незалежно від чинників, що привели до порушення.

Основними принципами які повинні бути покладені в основу правового механізму її відшкодування, є:

1. принцип соціальної справедливості (всі нижчезазначені принципи є умовою його забезпечення);

2. принцип повного відшкодування моральної шкоди з урахуванням індивідуального сприйняття особою факту порушення її прав;

3. принцип презумпції наявності моральної шкоди у всіх випадках порушення екологічних прав громадян, незалежно від заподіяння такими порушеннями шкоди життю, здоров'ю, майну громадян;

4. принцип презумпції моральної шкоди у всіх випадках порушення права на екологічну безпеку.

Єдиною підставою для відшкодування шкоди, заподіяної порушенням екологічних прав громадян, є сам факт заподіяння шкоди чи реальна загроза її виникнення. Стосовно умов, за яких шкода буде підлягати компенсації, то зміст цих умов, передусім, залежатиме від того, які саме чинники привели до її заподіяння.

Отже, відшкодування шкоди, заподіяної екологічним правопорушенням, ґрунтується на загальних умовах, які визначені ст.1166 Цивільного кодексу України [2] (протиправність діяння, вина заподіювача, причинний зв'язок між діянням та шкодою). У випадку суб'єктивно-випадкового заподіяння шкоди джерелом підвищеної екологічної небезпеки варто вести мову про спеціальну умову, а саме, про ризик заподіяння шкоди через екологічно небезпечну діяльність незалежно від вини чи без вини власника такого джерела, проте важливою умовою, яка повинна обов'язково бути при такому заподіянні, є причинний зв'язок між діяльністю такого джерела і заподіяною шкодою. І нарешті, при об'єктивно-випадковому заподіянні шкоди природними стихійними чи техногенно-природними явищами умовою відшкодування є ризик заподіяння шкоди, який виходить від зазначених явищ, та причинний зв'язок між таким явищем та шкодою що виникла.

Співвідношення між загальними та спеціальними умовами відшкодування шкоди, заподіяної порушенням екологічних прав громадян, є співвідношення між нормами законодавства, де визначені загальні умови відшкодування шкоди (ст.1166 ЦКУ) [2], та нормами, де визначені спеціальні умови такого відшкодування (ст.1187 Цивільного кодексу України, ст.16 Закону України “Про об’єкти підвищеної небезпеки”, ст.5 Закону України “Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру”).

Та незважаючи на досить серйозні санкції за порушення екологічного законодавства, практичне їх застосування залишається на невисокому рівні. Тому крім державного регулювання, кожен з нас має розуміти свою відповідальність за стан навколишнього середовища та природних ресурсів, які ми залишимо у спадок майбутнім поколінням. Збереження оточуючої природи має бути завданням не тільки держави, але й кожного з нас.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Основний Закон України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30 – Ст.141. // www.rada.gov.ua.
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-41. – Ст. 356.
3. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 року // www.rada.gov.ua.

ПРАВО НА СВОБОДУ СЛОВА, ЯК ЧАСТИНА ДЕМОКРАТИЧНОГО СУСПІЛЬСТВА

Гаулін В.В., здобувач ступеня вищої освіти бакалавра 2 курсу Навчально-наукового інституту № 3, Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: старший викладач кафедри конституційного права та прав людини, Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук **Сьох К.Я.**

Свобода слова є однією з основ сучасного громадянського суспільства, вона виражає загальнолюдські цінності, допомагає розкрити потенціал особистості. Разом з тим свобода слова є, по суті, істотним фактором прояву людської індивідуальності, утвердження самобутності й унікальності кожної особистості.

Свобода слова є правом, що не «потребує» значних матеріальних затрат з боку держави для його юридичного забезпечення, однак вимагає ефективної системи юридичних гарантій, котра б відповідала міжнародним стандартам [2, с. 136]. Так, саме від закріплення права людини на свободи слова в національному законодавстві проявляється демократичність держави в цілому.

Свобода слова - це концепція природного права людини на публічне висловлення своєї думки без протиправного обмеження цензурою чи можливістю відповідальності. Таке висловлення не обмежується публічними виступами і в загальному сенсі охоплює й інші форми самовираження.